

A magyar népi iparművészet fejlődésének útja

Népünk felszabadulása óta, mint társadalmunk valamennyi területén, népi iparművészetünk is új tartalommal újjászületésének és kibontakozásának új korszakát éli.

Kormányzatunk az 1950-es évektől kezdődően a Kisipari Szövetkezetek Országos Szövetségéhez tartozó Háziipari és Népi-Iparművészeti Szövetkezetek Országos Szövetsége szövetkezeti mozgalom feladatává tette, szervezeti és gazdasági vonatkozásban, a magyar népművészet átalakítását. Ugyanakkor létrehozta a Népi Iparművészeti Tanácsot, mint művészelméleti kérdésekkel foglalkozó testületet és feladatául tűzte ki hogy meghatározza a magyar népi iparművészet művészi fejlődésének és célkitűzéseinek módját. Ezen időtől kezdve a népi szövők, író- és himzőasszonyok, fazekas, fa-, csont- és szarufaragó népi iparművészek népművészeti szövetkezetekben, alkotóközösségekben fejtik ki művészi tevékenységüket.

Az új tartalom és kibontakozás megszületését, a fejlődés módjait a Magyar Szocialista Munkáspárt művelődési politikája irányelveinek maradéktalan betartásával hajtja végre a szövetkezeti mozgalom: „tartalmában szocialista, formájában nemzeti kultúra. Megőrzi és magában foglalja mindazt a haladó kulturális kincset, amelyet évszázadok fejlődése saját nemzeti alkotásokban és más nemzetektől átvett értékekben felhalmozott és azok legjobb eredményeit is felhasználva, a szocialista eszmeiségtől áthatva, magasabb szinten valósítja meg a népiség, nemzeti jelleg és humanizmus szintézisét.”

Az új szervezeti formában folytatott alkotó és munkatevékenység egyik jelentős eredménye, hogy népművészetünk átalakult népi iparművészetté, mert a népi alkotó társadalmi helyzete folytán — hivatásos, elismert művészek — munkái már a társadalom részére készülnek: egyesítve magukban a hasznosság és az esztétika követelményeit.

Tervszerű volt ez az átalakulás, mert belső tartalmával és formai kifejezésével új kapcsolatot teremtett a mai kor emberével, annak érzéstudata és környezetét újszerűen kialakító kultúraltabb igényessége hatott rá. Az új tartalomban és formai megjelenítésben visszatükröződik az is, hogy hazánkban a társadalmi viszonyok fejlődése következtében egyre inkább elmosódik a város és falu közötti határ a művészi koncepció tekintetében is és ennek formáló ereje átszötte a népi

II. ORSZÁGOS NÉPI-IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS

MŰCSARNOK 1961

alkotók művészi képzeletét és készségét. Ugyanakkor érvényesült a kölcsönhatás is, mert a felfogásában, látókörében, igényeiben és érzésvilágában gazdagodó népi iparművész alkotásain keresztül hozzájárul az általános közizlés magasabbfokú kialakításához.

A népi iparművészetté történő átalakulásnak természetes velejárója és fő oldala az, hogy díszítőművészetünk gazdag hagyománykincséből táplálkozik, abból meríti a nemes szépséget kifejező ihletét anélkül, hogy megmerevedne a klasszikus formák és díszítőmód má-

solásában. A fejlődéshez tartozik, hogy a művészeti hagyományokat helyesen kapcsoljuk össze a mindennapi életben a társadalom szükségleteivel.

A Háziipari és Népi-Iparművészeti Szövetkezetek Országos Szövetsége és a Népi Iparművészeti Tanács,

mint a népművészeti szövetkezetek irányító szerve és művészeti testület, az egyre erőteljesebben kibontakozó új népi iparművészetünket anyagi támogatásban is részesíti. Ebből a célból létesült a Népi Iparművészeti Alap, amely évente több millió forint felhasználásával népművészeti tájházakat létesített és a

korszerű technikai előfeltételeit teremti meg az egyes nehéz, előkészítő munkaműveletek végzéséhez. A Népi

Iparművészeti Alap helyes felhasználása nyújt lehetőséget az ifjabb, tehetséges művészgeneráció szakmai, technikai és művészeti oktatására.

Hazánk különböző tájegységeinek központjában az eddig létesített tizennégy Népművészeti Tájházban biztosítjuk az alkotómunka zavartalanságát, a művészi elmélyedés lehetőségét. Jelentősebb és ismert tájházak: Kalocsán, Mezőkövesden, Sárközben, Kiskunhalason, Heves községben, Tápén, Kaposvárrott, Karcagon, Mezőtúron, Paszabon, Szécsényben létesültek, s itt készítik az Európa-szerte ismert és kedvelt kalocsai, matyói, beregi, recski, palóc népi himzéseket, a sárközi, a hevesi, a palóc szötteseket, a híres zöldtűzű mezőtúri, az alföldi fekete, a tiszafüredi, a habán, a sárközi és számtalan más fazekasmunkákat. A Népművészeti Tájházak múzeumi termeiben a tudományosan felkutatott és felgyűjtött régi munkák kerültek kiállításra és ezek ad-

ják meg a hangulatát, az útkeresést a szép és nemes hagyományok felhasználásával az új alkotások készítésére.

Az elmúlt években hazánkban és külföldön rendezett magyar népművészeti kiállítások, de különösen 1958-ban a Múcsarnok 7. termében lebonyolított I. Országos Népi Iparművészeti Kiállítás beszámolója volt a magyar népi iparművészet és művészi háziipar akkori állapotának. A vitrinkiállítás azt a rendezési szemléletet tükrözte, amelynek hivatása a művészi tárgyak bemutatása volt.

A jelenlegi II. Országos Népi Iparművészeti Kiállítás rendezési szemlélete már új tartalmat ad, amelynek feladata, hogy a magyar népi iparművészeti alkotások hogyan helyezhetők el és hogyan alkalmazhatók a kor izlésének megfelelően az emberek otthonában, ruházkodásában és környezetében. Ebben a megoldásban találjuk és tárjuk fel népi iparművészetünk fejlődésének egyetlen járható útját, amelynek feladata az ember életének szebbé tétele.

Kiss I. Sándor

